

Hvilke Principer kunne opstilles som almeengjældende ved Valget af et rigtigt Sædeskifte?

Dette Spørgsmaal blev ved Landmandsmødet i Kjøbenhavn misforstaaet af de fleste Talere, som udtalte sig for Bibeholdelsen af Kobbelsbruget med Modificationer; men det er indlysende for enhver med forskjellig Forhold bekendt praktisk Landmand, at det er umuligt, at opstille et Sædeskifte, der er passende til alle Forhold og alle Localiteter; derimod er der visse Betingelser, som overalt maa opfyldes og visse Hensyn som maa tages, og dem skal jeg søge at fremhæve, efter Fleres Opfordring.

Naar en tænkende Mand er i det Tilfælde, at han enten skal vælge et Sædeskifte paa et ham nyt Sted, eller har Grunde til at forlade sit hidtil fulgte Sædeskifte, da ville mange Omstændigheder gøre deres Indflydelse gjældende paa hans Valg, nemlig:

1) Hvorledes Eiendommens Jordbund er beskaffen, om der er Muld eller Leer, Sand, Mose eller Løv, om det er gammel dyrket eller nylig opdyrket Jord, om det er et dybt eller fladt Jordlag med et leret eller sandet eller gruset Underlag.

2) I hvilken Gødningstilstand Jorden befinder sig.

3) Hvilke Hjælpemidler der findes ved Eiendommen; om der findes Mergel, Dynd til Jordblanding; om der findes gode Enge, eller om der haves godt Vand til ved Overrisling eller Overstuing at tilveie-

bringe Enge; om der kan faaes Gjødning i Nærheden for godt Kjøb.

4) Om det skadelige Vand tilstrækkelig kan afledes fra Ageren, om det er steet eller skal stee endnu, eller om det er at befrygte, at Ageren til visse Tider vil lide af Fugtighed eller temporaire Oversvømmelser, eller i Modsætning dertil, om den er for tør.

5) Om Jorden er meget forsømt og trænger til Rensning for Ukrudt.

6) Om der findes god Affætning for Producterne, enten i Nærheden eller længere borte, om Transporten maa være til Lands eller til Vands, forbunden med flere eller færre Besværigheder; om denne Affætning er bedre for Sædevarer eller for Fedeqvæg eller for Uld og Meieriproducter; om Handelsplanter ere af sættelige.

7) Hvorledes Jorden er beliggende omkring Eiendommen.

8) Om der er forenet Fabrik anlæg med Agerbruget, som enten befordre det sidste eller lægge Hindringer i Veien for det.

9) Om Arbeidskraften er let og tilstrækkelig at faae og til hvilken Priis?

Alle disse Hensyn ville gjøre sig gjældende ved Valget af et Sædestifte, og med dem for Diet vil den tænkende Landmand indrette sit Sædestifte saaledes:

1) At de Planter, han vælger, med Sikkerhed kunne vore paa den dem anviste Plads og i den anviste Orden. Han vil altsaa vælge tørrende Planter i den geile Jord og noi-

somme Planter i den tørre og magre Jord; han vil saae Baarsæd i den Jord, hvor Jordens Fugtighed, Sneefald eller andre Aarsager gjøre Vintersæden usikker; han vil afverle med langstraaede Sædearter og Bladfrugter samt Rodfrugter som hyppes, saaledes at stedsse den efterfølgende Sæd finder et beqvemt og tilsvarende Jordsmon; han vil give den Jord Hvile, som ei kan undvære den.

2) At det størst mulige Netto-Udbytte udkommer, uden at udtømme og svække Jorden saaledes, at visse Kræfter med stor Beføstning igjen maa tilveiebringes, at den altsaa taber i Værdie. Saaledes kunne Handelsplanter, saasom Raps, Tobak m. m., vel give et stort Udbytte, men dyrkede i Overmaal udtømme Jorden i den Grad, at der maa bringes store Offre, for at erstatte det lidte Tab og i Grunden altsaa ikke give det største Netto-Udbytte; ligesaa kan en altfor lemsældig Drift give et for ringe Udbytte, uden at berige Jordsmonnet i den Grad, som man ventede. Saaledes vil et Sædestifte med en Række langstraaede Sædearter, der ende med en Række Græsmarker — som det gamle Kobbølbrug, efterlade Jorden til Græs i en Tilstand, som giver et utilstrækkeligt Udbytte i Græsaarene og altsaa forringer hele Eiendommens Netto-Udbytte, deels ved den af flette Græsgange følgende ringe Forøgelse af Gjødningstraf ten, deels ved en for ringe Indtægt af Dvæget.

3) At de Dyr, som ifølge Beliggenheden, Jordsmonnet og Affætningen maa holdes, finde en passende Føde; hvor Landmanden

er langt fra Affætningen for Sædevarer, eller kun kan opnaae maadelige Priser, der maae de bedste Indtægter tilveiebringes ved Kreaturerne, og disse kunne efter Jordsmønnet igjen bestaae, paa lette sandede Jorder, af Faar, paa fede Jorder af Fedeqvæg eller Koer, som fortære endeel af de Afgrøder, som ellers sælges; hver af disse Dyrarter vil have sin særegne Pleie, baade Winter og Sommer, og Sædestiftet maa altsaa være saaledes indrettet, at det frembyder for de Dyr, der skulle give den bedste Indtægt, den for dem meest fordeeltagtige Føde. Saaledes vil i Egne med god Jord, men med slet Affætning for Sædevarer, et Sædestifte være at anbefale, hvori Græsgangene spille en Hovedrolle, hvor altsaa Jorden udlægges i sin fulde Kraft dertil. Hvor Faaret skal holdes, fordi Jorden ei kan give Føde til de større Dyr, som ved disse kan udbringes til den Værdie, som ved Faaret, der maa naturligviis dyrkes Afgrøder, som kunne give passende Føde for Faaret. Hvor Nærheden af en stor Bye eller andre Forhold love en stor Indtægt ved Salg af Mælk eller deraf tilvirkede Producter, der maa Sædestiftet være saaledes, at der frembringes kraftig Føde til Malkesoer og kraftige Græsgange. Overhoved kan jeg ikke tænke mig Forhold i Danmark, hvor Hensyn til Huusdyrene ikke skulde være nødvendigt, da jeg ikke troer, at man noget Sted med Fordeel vil holde Dyr, der alene skulle forvandle et vist Quantum Foder til Gødning, men altid vil man tillige have endnu en anden Indtægt af dem.

4) At Jorden, hvor den er forsømt, kan

bringes i en bedre Tilstand og Forsømmelsen oprettes; hvor den er forqvædet maa der være en Tid, hvori der er Leilighed og Arbeidskraft til at udrydde Dvæerne ved hensigtsmæssige Rødder og Planter, som kunne undertrykke dem; hvor der er et Overmaal af Agerkaal eller andre lignende Planter, der maa Sædestiftet være saaledes, at dette Ukrud, som kun forplanter sig ved Frø, kan formindskes og udryddes, som f. Ex. ved Rødder, grønne Afgrøder, Vintersæd, overhovedet kraftige Afgrøder, som kunne kvæle dem. Her finder sin Anvendelse, hvad der ved Landmandsmødet blev sagt om den svenske Harve, som skulde foranledige Tidsler, Bynke etc. Ligesom dette Rødder forudsætter og har foranlediget et hidtil ukjendt Pløinings- og Jordbehandlings-System, saaledes forudsætter det ogsaa et Sædestifte, som kan udrydde disse Slags Ukrud, f. Ex. vil det være anbefaleligt, ikke at saae for megen Vaarsæd efter hinanden, afverle med Kløver, Græs, Billehavre, Rødder, kort sagt Frugter, som kunne ødelægge 2aarige Ukrudtsplanter.

5) At der tages Hensyn til de Hjælpekilder, som findes ved Eiendommen; hvor der ikke findes Mergel, Dynd, eller deslige Gjødnings- eller Jordblandings-Materiale, der maa Driften være anderledes, end hvor de findes; hvor der er Gjødning at faae i Oversflødighed og for godt Kjøb, der kan man forlange mere af Jorden, end hvor Eiendommen skal hjælpe sig med sine egne Frembringelser; hvor der er Enge, eller saadanne kunne tilveiebringes ved Hjælp af Vand, der

disponerer man med mere Frihed over Jordens Gjødningssforraad, kan ogsaa indskrænke sine Klover- og Græsafgrøder mere, end hvor der ingen Enge findes; det samme er Tilfælde, hvor Brænderier eller andre Fabrikker kunne afgive Gjødningmateriale, eller hvor Stranden opfylder Tang.

6) At der tages Hensyn til Jordens Beliggenhed omkring Gaarden; hvor Jorden ligger i Nærheden kan der udrettes mere med de samme Kræfter end hvor den er langt borte og adspiltet; der kan altsaa vælges et Sædestifte, som gjør mere Krav paa Arbeidskraft og et stadigt Tilsyn; ofte derimod maa man ved Jordernes flette Beliggenhed savne en tilstrækkelig Benyttelse af mange Dele deraf, f. Ex. maa man affee Eftergræsningen paa Enge og Stubbe for den flette Beliggenheds Skyld, eller opgive Dyrkningen af visse Planter, enten fordi de ei kunne fredes eller fordi deres Dyrkning bliver for kostbar som Følge af Afstandens Størrelse.

7) Efter den Arbeidskraft, der kan faaes og den Priis samme koster.

I Egne, hvor Arbeidet er meget kostbart, maa man indrette Sædestiftet saaledes, at der spares den meest mulige Kraft, f. Ex. ved at dyrke Planter, der høstes til forskjellige Tider, og hvorved Arbeidet saavidt mueligt fordeles ligelig over hele Aaret. I andre Egne, hvor Folkene ere uvante til forskjellige Arbeider og Redskaber, maa mange Planters Dyrkning i det Store opsættes til hine blive bedre oplærte, hvorpaa Exempler ikke fattes hos os i mange Retninger; jeg